

W PUŁAPCE SCHEMATÓW?

Dorota Maćcik

W PUŁAPCE SCHEMATÓW?

Wczesne nieadaptacyjne schematy Jeffrey Younga
a funkcjonowanie psychospołeczne osób dorosłych

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2019

Recenzje:

prof. dr hab. *Teresa Rostowska*, Uniwersytet Gdański

dr hab. *Małgorzata A. Basińska*, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego

Redaktor prowadząca:

Anna Raciborska

Redakcja i korekta:

Magdalena Pluta

Korekta:

Joanna Barska

Projekt okładki:

Katarzyna Juras

Na okładce wykorzystano zdjęcie:

Freedom Idea

Copyright © by freshidea / Fotolia / 215559827

Copyright © 2019

by Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

Publikacja dofinansowana przez Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

ISBN 978-83-7383-994-6

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

ul. Wiślana 8 (róg Browarnej), 00-317 Warszawa

tel./fax 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91

dział handlowy: jak wyżej w. 108

e-mail: info@scholar.com.pl

www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: WN Scholar (*Stanisław Beczek*)

Druk i oprawa: Sowa sp. z o.o., Warszawa

SPIS TREŚCI

Wstęp	11
ROZDZIAŁ 1	
Koncepcja wczesnych nieadaptacyjnych schematów	17
1.1. Podstawy teoretyczne kształtowania koncepcji	17
1.1.1. Koncepcja poznawcza	17
1.1.2. Inne koncepcje będące źródłem inspiracji	26
1.2. Wczesne nieadaptacyjne schematy w koncepcji Younga	29
1.2.1. Podstawy kształtowania schematów	31
1.2.2. Hierarchiczna struktura schematów – ewolucja podejścia	46
1.3. Znaczenie schematów dla funkcjonowania osoby	52
1.3.1. Sposoby radzenia sobie ze schematami	52
1.3.2. Tryby schematów	56
1.4. Wczesne nieadaptacyjne schematy w badaniach empirycznych	63
1.4.1. Weryfikacja koncepcji schematów w dotychczasowych badaniach	64
1.4.2. Wczesne nieadaptacyjne schematy w polskich badaniach	73
1.4.3. Wyniki wcześniejszych badań własnych	76
1.4.4. Podsumowanie	85
ROZDZIAŁ 2	
Podstawy metodologiczne badań własnych	88
2.1. Cel badań i pytania badawcze	88
2.2. Procedura badań	93
2.3. Zastosowane metody pomiaru	95
2.3.1. Kwestionariusz do badania wczesnych nieadaptacyjnych schematów YSQ-S3 Jeffreya Younga	95
2.3.2. Źródła schematów: pomiar temperamentu i postaw rodzicielskich	101
2.3.3. Pomiar jakości funkcjonowania w bliskich związkach	108
2.3.4. Pomiar cech osobowościowych: samoocena i nastrój	112
2.3.5. Pomiar zaburzeń zdrowia	118
2.4. Charakterystyka badanej grupy	123
2.4.1. Charakterystyka demograficzna	123
2.4.2. Wybrane charakterystyki demograficzne a wczesne nieadaptacyjne schematy	126

ROZDZIAŁ 3

Źródła schematów	132
3.1. Postawy rodzicielskie	133
3.1.1. Typologia postaw rodzicielskich	134
3.1.2. Postawy rodziców a jakość funkcjonowania dziecka	137
3.2. Temperament	141
3.2.1. Koncepcja temperamentu	142
3.2.2. Regulacyjna teoria temperamentu	144
3.2.3. Temperament a psychopatologia	147
3.3. Postawy rodzicielskie i temperament a psychopatologia – dotychczasowe badania	149
3.4. Hipotezy badań własnych	152
3.5. Wyniki i interpretacja badań własnych	155
3.5.1. Współzależności między schematami a postawami rodzicielskimi i temperamentem	155
3.5.2. Czynniki wyjaśniające schematy	164
3.6. Dyskusja wyników	172

ROZDZIAŁ 4

Schematy a funkcjonowanie w bliskich relacjach	177
4.1. Tworzenie więzi i jej znaczenie	178
4.2. Przywiązanie w dorosłości	183
4.3. Przywiązanie i jakość związków w kontekście schematów	187
4.4. Hipotezy badań własnych	192
4.5. Wyniki i interpretacja badań własnych	194
4.5.1. Relacje schematów i stylów przywiązaniowych	195
4.5.2. Schematy a jakość związku	204
4.5.3. Ocena wzajemnych zależności schematów, przywiązania i jakości związku	210
4.6. Dyskusja wyników	212

ROZDZIAŁ 5

Wczesne nieadaptacyjne schematy w kontekście samooceny i emocji	217
5.1. Samoocena	218
5.2. Znaczenie emocji	221
5.2.1. Biologiczna natura emocji	222
5.2.2. Procesy poznawcze a emocje	223
5.3. Procesy regulacji emocji i nastroju	227
5.4. Hipotezy badań własnych	230
5.5. Wyniki i interpretacja badań własnych	234
5.5.1. Schematy a nasilenie postawy pozytywnej i samooceny	234
5.5.2. Emocje, nastrój i jego regulacja	242
5.5.3. Ocena wzajemnych zależności pomiędzy schematami a nastawieniem pozytywnym i emocjami	257
5.6. Dyskusja wyników	259

ROZDZIAŁ 6

Rola schematów w wyjaśnianiu zaburzeń	263
6.1. Cechy osobowości nieprawidłowej w relacji do schematów	264
6.1.1. Zaburzenia osobowości w rozumieniu poznawczo-behawioralnym	265
6.1.2. Specyfika rozumienia zaburzeń osobowości w koncepcji Younga	266
6.1.3. Kryteria diagnostyczne zaburzeń osobowości	269
6.2. Objawy zaburzeń zdrowia jako konsekwencja schematów	273
6.3. Hipotezy badań własnych	276
6.4. Wyniki i interpretacja badań własnych	278
6.4.1. Schematy a nieprawidłowe cechy osobowości	279
6.4.2. Schematy a objawy zaburzenia zdrowia	291
6.4.3. Ocena wzajemnych zależności między schematami a cechami osobowości i zaburzeniami zdrowia	298
6.5. Dyskusja wyników w świetle literatury	301
Zakończenie	307
Bibliografia	318
Aneks	348
Indeks nazwisk	358